

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1903. Första Kammaren. N:o 13.

Lördagen den 14 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Westring* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående en väganläggning inom Norrbottens län mellan Arvidsjaurs kyrkostad och Muskusselet i Arvidsjaurs socken;

2:o) med förslag till lag om försäkringsbolag samt till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket;

3:o) angående försäkringsinspektionens organisation och verksamhet m. m.;

4:o) angående upplåtelse till Växjö hospital af mark från indragna hospitalshemmanet $\frac{3}{4}$ mantal Växjö hospitalsgård i Kronobergs län m. m.;

5:o) angående anvisande af anslag för år 1904 till fortsättning af statsbanebyggnaden från Göteborg öfver Uddevalla till Skee; samt

6:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, till lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar samt till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 5, i anledning af väckt motion om tullfrihet för klorzink;

n:o 6, i anledning af väckt motion om tull å saltad och torkad fisk;

n:o 7, i anledning af väckt motion rörande tullen å formalin;

n:o 8, i anledning af väckt motion om tullfrihet för hylsor, kulor och tändhattar till mauserpatroner; och

n:o 9, i anledning af väckt motion om tull å kaustikt natron, kaustikt kali och klorkalk; äfvensom

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för reglering af vattentillgången i strömdrag;

n:o 12, i anledning af väckt motion om ändring af 1 § i lagen, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar;

n:o 13, i anledning af väckt motion om ändring af 15 kap. 2 § giftermålsbalken;

n:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vidgad rätt till utträde ur statskyrkan;

n:o 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utsträckt rätt att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet; och

n:o 16, i anledning af Första Kammaréns återremiss af lagutskottets utlåtande n:o 7, öfver väckt motion angående ändring af § 121 i stadgan om skiftesverket i riket.

Upplästes ett till kammaren ingifvet protokoll af följande lydelse:

År 1903 den 13 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valens slut, hafva blifvit utsedde till

revisorer

vid kontoret i Göteborg:

herr <i>Mörner, S. C. H. M.</i> , major, Göteborg, ...	med 44 röster,
» <i>Ramm, A. A.</i> , stadsrevisor, Göteborg, ...	» 44 »
» <i>Baaz, A. E.</i> , f. d. riksdagsman, Åby, Mölndal, ..	» 44 »
» <i>Montgomery, A. H.</i> , fängelsedirektör, Göteborg, »	44 »

vid kontoret i Malmö:

greffe <i>Hamilton, G. K.</i> , professor, Lund, ...	med 44 röster,
herr <i>Stenkula, A. O.</i> , folkskoleinspektör, Malmö, ...	» 44 »
» <i>Jönsson, P.</i> , landstingsman, Örsjögård, Rydsgård, »	44 »
» <i>Persson, A.</i> , domänintendent, Mörarp, ...	» 44 »

vid kontoret i Falun:

herr <i>Billengren, E.</i> , lektor, Falun, ...	med 44 röster,
» <i>Thorell, A.</i> , t. f. landsfiskal, Leksand, ...	» 44 »
» <i>Andersson, C.</i> , bergsbruksidkare, Vanbo, Smedjebacken, ...	» 44 »
» <i>Mattsson, A.</i> , fabrikör, Mora, ...	» 44 »

vid kontoret i Gäfle:

herr <i>Berndes, H. B.</i> , kapten, Gäfle, ...	med 44 röster,
» <i>Steffansson, E.</i> , disponent, Sofiedal, Gäfle, ...	» 44 »
» <i>Engström, E.</i> , grosshandlare, Gäfle, ...	» 44 »
» <i>Holmström, G.</i> , fabrikör, Gäfle, ...	» 44 »

vid kontoret i Halmstad:

herr <i>Bökman, E.</i> , rektor, Halmstad, ...	med 44 röster,
friherre <i>Hermelin, R.</i> , intendent, Fröllinge, Getinge, ..	» 44 »
herr <i>Gudmundson, A. M.</i> , f. d. riksdagsman, Vastad, Vessigebro, ...	» 44 »
» <i>Gyllensvärd, A. G.</i> , f. d. riksdagsman, Fågelång, Voxtorp, ...	» 44 »

vid kontoret i Hernösand:

herr <i>Edström, O.</i> , bruksägare, Hernösand, ...	med 44 röster,
» <i>Jacobsson, K. H.</i> , rektor, Hernösand, ...	» 44 »
» <i>Dahlberg, N. W.</i> , disponent, Väja, Bollsta bruk, »	44 »
» <i>Peterson, G. R.</i> , redaktör, Sundsvall, ...	» 44 »

Lördagen den 14 Februari.

vid kontoret i Jönköping:

grefve <i>Spens, I. W.</i> , landssekreterare, Jönköping, ...	med 44 röster,
herr <i>Ribbing, B. E. L.</i> , ryttmästare, Eksjö, ...	» 44 »
» <i>Erickson, O.</i> , domänintendent, Bjärsby, Hult, ...	» 44 »
» <i>Säve, G. A.</i> , läroverksadjunkt, Jönköping, ...	» 44 »

vid kontoret i Kalmar:

herr <i>von Tell, Philip</i> , major, Kalmar, ...	med 44 röster,
» <i>Wickbom, J. A. O.</i> , rektor, Kalmar, ...	» 44 »
» <i>Gethe, C. M. F. E.</i> , sekreterare, Kalmar, ...	» 44 »
» <i>Wimmerstedt, A.</i> , godsägare, Bruatorp, ...	» 44 »

vid kontoret i Karlskrona:

herr <i>Holmqvist, A.</i> , landskamrerare, Karlskrona, ...	med 44 röster,
» <i>Kruse, K. R. T.</i> , kapten, Karlskrona, ...	» 44 »
» <i>Kruse, L. M.</i> , godsägare, f. d. riksdagsman, Gö- holm, ...	» 44 »
» <i>Resén, K. W.</i> , t. f. amiralitetskassör, Karlskrona, ...	» 44 »

vid kontoret i Karlstad:

herr <i>Falk, H. H. W.</i> , kapten, Karlstad, ...	med 44 röster,
» <i>Rohdin, E.</i> , rådman, Karlstad, ...	» 44 »
» <i>Larsson, P.</i> , hemmansägare, Rudsberg, Molkom, ...	» 44 »
» <i>af Segerström, W.</i> , stationsskrifvare, Karlstad, ...	» 44 »

vid kontoret i Kristianstad:

herr <i>Eneroth, Joh.</i> , kronofogde, Osby, ...	med 44 röster,
friherre <i>v. Otter, B. S.</i> , f. d. major, Kristianstad, ...	» 44 »
herr <i>Johnsson, H.</i> , f. d. riksdagsman, Broby, ...	» 44 »
» <i>Nilsson, P.</i> , landstingsman, Kärreberga, Kvidinge, ...	» 44 »

vid kontoret i Linköping:

herr <i>Sjögreen, A. P.</i> , f. d. ryttmästare, Boarp, Strålsnäs, med	44 röster,
grefve <i>Spens, C. G.</i> , major, Rosendal, ...	» 44 »
herr <i>Hagberg, C. O.</i> , godsägare, Brestad, ...	» 44 »
» <i>Petersson, A. E.</i> , f. d. riksdagsman, Hamra, ...	» 44 »

vid kontoret i Luleå:

herr <i>Björkman, A. P.</i> , f. d. fördelningsläkare, Luleå, med	44 röster,
---	------------

herr <i>Svedin, N.</i> , auditör, Luleå, ...	med 44 röster,
» <i>Berggren, J. E.</i> , landtbruksingenjör, Gammelstad, ...	» 44 »
» <i>Håkansson, J. F.</i> , läroverkskollega, Piteå, ...	» 44 »

vid kontoret i Mariestad:

herr <i>Millqvist, A.</i> , godsägare, Hushagen, Axvall, ...	med 44 röster,
» <i>Paul, A.</i> , arrendator, Stora Ek, Mariestad, ...	» 44 »
» <i>Almin, Richard</i> , landtbrukare, Björsäter, Lugnås, ...	» 44 »
» <i>Tengbom, C. A.</i> , landskamrerare, Mariestad, ...	» 44 »

vid kontoret i Nyköping:

friherre <i>Falkenberg, A.</i> , kapten, Nyköping, ...	med 44 röster,
herr <i>Weinberg, B.</i> , godsägare Hormesta, Stigtomta, ...	» 44 »
» <i>Eriksson, Alb.</i> , arrendator, Skalunda, Kantorp, ...	» 44 »
» <i>Olsson, J. E.</i> , f. d. riksdagsman, Skiftinge, Eskilstuna, ...	» 44 »

vid kontoret i Umeå:

herr <i>Aspgren, J. O. N.</i> , öfverste, Umeå, ...	med 44 röster,
» <i>Bergner, P.</i> , handlande, Burträsk, ...	» 44 »
» <i>Broman, J.</i> , kronolänsman, Teg, Umeå, ...	» 44 »
» <i>Åström, A.</i> , disponent, Norra Degerfors, ...	» 44 »

vid kontoret i Vänersborg:

herr <i>Carlberg, And.</i> , rådman, Vänersborg, ...	med 44 röster,
» <i>Unger, A. G.</i> , apotekare, Vänersborg, ...	» 44 »
» <i>Larsson, N. P.</i> , landstingsman, Byen, Åmål, ...	» 44 »
» <i>Thorson C.</i> , landtbrukare, Magnusberg, Salsberg, ...	» 44 »

vid kontoret i Västerås:

herr <i>Kempe, A.</i> , lektor, Västerås, ...	med 44 röster,
» <i>Lorichs, L. L.</i> , bruksägare, Bernshammar, ...	» 44 »
» <i>Selling, G.</i> , f. d. riksdagsman, Västerås, ...	» 44 »
» <i>Ugla, Claes</i> , häradshöfding, Västerås, ...	» 44 »

vid kontoret i Växjö:

herr <i>Cervin, G.</i> , kapten, Växjö, ...	med 44 röster,
» <i>Johansson, O. A.</i> , hospitalssyssloman, Växjö, ...	» 44 »
» <i>Johansson, S.</i> , landstingsman, Grennaforssa, ...	» 44 »
» <i>Petersson, A. F.</i> , f. d. riksdagsman, UGGLEKULL, ...	» 44 »

Lördagen den 14 Februari.

vid kontoret i Visby:

herr <i>Björlin, J. G.</i> , öfverste, Visby, ...	med 44 röster,
» <i>Warfvinge, C. O.</i> , förste landtmätare, Visby, ...	» 44 »
» <i>Bokström, C. A.</i> , kronofogde, Visby, ...	» 44 »
» <i>Larsson, P.</i> , f. d. riksdagsman, Fole, Västkinde,	» 44 »

vid kontoret i Örebro:

herr <i>Montgomery-Cederhjelm, R.</i> , kammarherre, Segersjö,	med 44 röster,
» <i>Reuterswärd, C. F. C.</i> , öfverstelöjtnant, Örebro,	» 44 »
» <i>Andersson, A. G.</i> , bergsman, Östanå, Löa-Rällså,	» 44 »
» <i>Persson, O.</i> , nämndeman, Bungsäter, Kilsmo, ...	» 44 »

vid kontoret i Östersund:

herr <i>Thomson, J. A.</i> , häradshöfding, Östersund, ...	med 44 röster,
» <i>Warodell, O. E. L.</i> , fördelningsläkare, Östersund,	» 44 »
» <i>Eriksson, G.</i> , f. d. riksdagsman, Myckelgård, Mörsil, ...	» 44 »
» <i>Olsson, O.</i> , nämndeman, Bränna, Hackås, ...	» 44 »

*suppleanter**vid kontoret i Göteborg:*

herr <i>Larsson, L.</i> , landstingsman, Hufvudröd, ...	med 45 röster,
» <i>Cavalli, A.</i> , v. häradshöfding, Göteborg, ...	» 45 »
» <i>Bruhn, S. B.</i> , godsägare, Vallda, ...	» 45 »
» <i>Palm, Constantin</i> , grosshandlare, Göteborg, ...	» 45 »

vid kontoret i Malmö:

herr <i>Dufberg, E.</i> , landtbrukare, Kristineberg, Oxie,	med 45 röster,
» <i>Linder, N.</i> , f. d. länsbokhållare, Malmö, ...	» 45 »
» <i>Jönsson, A.</i> , f. d. landstingsman, Käflinge, ...	» 45 »
» <i>Crafoord, J. A. G.</i> , kapten, Lund, ...	» 45 »

vid kontoret i Falun:

herr <i>Nordin, G.</i> , löjtnant, Falun, ...	med 45 röster,
» <i>Wahlqvist, J. A.</i> , kamrerare, Falun, ...	» 45 »
» <i>Lidman, A.</i> , redaktör, Hedemora, ...	» 45 »
» <i>Zetterwall, J.</i> , förvaltare, Korsnäs, ...	» 45 »

vid kontoret i Gäfle:

herr <i>Lindgren, E.</i> , bruksägare, Gäfle,.....	med 45 röster,
» <i>v. Krusenstierna, E.</i> , öfverste, Gäfle,.....	» 45 »
» <i>Wettergren, G.</i> , disponent, Norrsundet,.....	» 45 »
» <i>Eriksson, P.</i> , bruksdisponent, Hofors, ...	» 45 »

vid kontoret i Halmstad:

herr <i>Jönsson, S.</i> , landstingsman, Påarp, Västra Karup, med	45 röster,
» <i>Hofflander, C. O. P.</i> , löjtnant, Halmstad, ...	» 45 »
» <i>Thorbjörnsson, J.</i> , landstingsman, Röinge, Halmstad,	» 45 »
» <i>Hafström, C. G.</i> , landssekreterare, Halmstad, ...	» 45 »

vid kontoret i Hernösand:

herr <i>Hjelmström, K. A.</i> , tullförvaltare, Hernösand, ...	med 45 röster,
» <i>Bergström, C.</i> , f. d. riksdagsman, Skidsta, Ullånger, ...	» 45 »
» <i>Hedrén, L. M.</i> , läroverksadjunkt, Hernösand, ...	» 45 »
» <i>Eriksson, E.</i> , f. d. riksdagsman, Kväcklingen, Liden, ...	» 45 »

vid kontoret i Jönköping:

greffe <i>v. Seth, J. G.</i> , godsägare, Bratteborg, ...	med 45 röster,
herr <i>Romberg, A. N.</i> , hofrättsråd, Jönköping, ...	» 45 »
» <i>Wallander, C.</i> , kronolänsman, Eksjö,.....	» 45 »
» <i>Eurén, L.</i> , borgmästare, Eksjö, ...	» 45 »

vid kontoret i Kalmar:

herr <i>Ekerot, E.</i> , landtbrukare, Dörby, ...	med 45 röster,
» <i>Olsson, Knut</i> , landtbrukare, Torngård, Gräsgård,	» 45 »
» <i>Reutersvärd, K.</i> , f. d. öfverstelöjtnant, Kalmar,	» 45 »
» <i>Holm, A. T. O.</i> , lektor, Kalmar,.....	» 45 »

vid kontoret i Karlskrona:

herr <i>Ringheim, G.</i> , fabriksidkare, Karlskrona, ...	med 45 röster,
» <i>Beyer, E.</i> , godsägare, Karlshamn, ...	» 45 »
» <i>Karlsson, K. P.</i> , fortifikationskassör, Karlskrona, Oskarsvärn, ...	» 45 »
» <i>Nelson, K. M.</i> , landstingsman, Björkeryd,.....	» 45 »

vid kontoret i Karlstad:

herr <i>Ågren, P. M.</i> , grosshandlare, Karlstad, ...	med 45 röster,
» <i>Olsson, Emil</i> , f. d. riksdagsman, Kyrkebol, ...	» 45 »
» <i>Olsson, Oscar</i> , godsägare, Höje, Karlstad, ...	» 45 »
» <i>Huss, R.</i> , löjtnant, Karlstad, ...	» 45 »

vid kontoret i Kristianstad:

herr <i>Jönsson, N.</i> , landtbrukare, Efverödsgård, Efveröd, ...	med 45 röster,
» <i>Nilsson, J.</i> , f. d. landstingsman, Starby, Spannarp, ...	» 45 »
» <i>Wittsell, Carl</i> , f. d. riksdagsman, Örkelljunga, ...	» 45 »
» <i>Borgström, M.</i> , domänintendent, Åby, Klippan, ...	» 45 »

vid kontoret i Linköping:

herr <i>Danielson, O.</i> , godsägare, Åkerby, Skärkind, ...	med 45 röster,
» <i>Schenström, M.</i> , regementsintendent, Linköping, ...	» 45 »
» <i>Edlund, Wilh.</i> , disponent, Mjölby, ...	» 45 »
» <i>Larsson, G.</i> , landtbrukare, Bonnorp, Stjernorp, ...	» 45 »

vid kontoret i Luleå:

herr <i>Ridström, C.</i> , handlande, Råneå, ...	med 45 röster,
» <i>Markström, Axel, F.</i> , förvaltare, Öjebyn, ...	» 45 »
» <i>v. Essen, C. H. A.</i> , major, Luleå, ...	» 45 »
» <i>Erasmie, G. H.</i> , disponent, Luleå, ...	» 45 »

vid kontoret i Mariestad:

herr <i>Larsson, Hjalmar</i> , landstingsman, Nyqvarn, Lex- berg, ...	med 45 röster,
» <i>Forsman, Olaus</i> , filosofie kandidat, Mariestad, ...	» 45 »
» <i>Andersson, A.</i> , landstingsman, Vång, Karlslund, ...	» 45 »
» <i>Sandels, A.</i> , godsägare, Mariestad, ...	» 45 »

vid kontoret i Nyköping:

herr <i>Widebeck, J. A.</i> , läroverksadjunkt, Strängnäs, ...	med 45 röster,
» <i>Andersson, Richard</i> , nämndeman, Hvalsta, Kantorp, ...	» 45 »
» <i>Schmidt, H. O.</i> , kaptan, Nyköping, ...	» 45 »
» <i>Bökman, L. C. W.</i> , kronofogde, Nyköping, ...	» 45 »

vid kontoret i Umeå:

herr <i>Åkerrén, O.</i> , landskamrerare, Umeå, ...	med 45 röster,
---	----------------

herr <i>Örtenblad, V. T.</i> , öfverjägmästare, Umeå, ...	med 45 röster,
» <i>Ahnlund, O.</i> , kyrkoherde, Umeå, ...	» 45 »
» <i>Dahlén, A.</i> , postmästare, Nordmaling, ...	» 45 »

vid kontoret i Vänersborg:

herr <i>Björklund, E.</i> , jägmästare, Vänersborg, ...	med 45 röster,
» <i>Andersson, C. F.</i> , landtbrukare, Lunden, Skrehall, ...	» 45 »
» <i>Larsson, A.</i> , f. d. riksdagsman, Flicksäter, Vänersborg, ...	» 45 »
» <i>v. Sydow, C.</i> , läroverksadjunkt, Vänersborg, ...	» 45 »

vid kontoret i Västerås:

herr <i>Pers, Anders</i> , boktryckare, Västerås, ...	med 45 röster,
greve <i>Hamilton, A.</i> , f. d. riksdagsman, Hedensberg, ...	» 45 »
herr <i>af Billbergh, Th.</i> , lektor, Västerås, ...	» 45 »
» <i>Robson, R.</i> , bruksägare, Karmansbo, ...	» 45 »

vid kontoret i Växjö:

herr <i>Carlsson, B. G.</i> , landstingsman, Bäck, ...	med 45 röster,
» <i>Cavalli, L. G.</i> , major, Växjö, ...	» 45 »
» <i>Bergenstråhle, A. E. G.</i> , kapten, Växjö, ...	» 45 »
» <i>Lundqvist, J. G.</i> , godsägare, Hof, Växjö, ...	» 45 »

vid kontoret i Visby:

herr <i>Bohlin, C. W. L.</i> , kapten, kommissionslandtmätare, Visby, ...	med 45 röster,
» <i>Sundblad, A.</i> , kyrkoherde, f. d. riksdagsman, Barlingbo, Visby, ...	» 45 »
» <i>Larsson, K. L. J.</i> , riksdagsman, Bondarfve, Västkinde, ...	» 45 »
» <i>Lundblad, Conrad P.</i> , rådman, Visby, ...	» 45 »

vid kontoret i Örebro:

herr <i>Schröder, C. H.</i> , major, Ringaby, Ullersäter, ...	med 45 röster,
» <i>Pehrson, P. V.</i> , bruksägare, Gelleråsen, Bofors, ...	» 45 »
» <i>Sundblad, G. A.</i> , läroverksadjunkt, Örebro, ...	» 45 »
» <i>v. Hofsten, H. R.</i> , kapten, Örebro, ...	» 45 »

vid kontoret i Östersund:

friherre <i>Fleetwood, G. M. C.</i> , major, Östersund, ...	med 45 röster,
---	----------------

herr *Engström, E. O.*, landstingsman, Bispgården, ... med 45 röster,
 » *Wikander, H.*, apotekare, Östersund, ... » 45 »
 » *Myrin, O.*, förvaltare, Östersund, ... » 45 » ,

sedan ordningen mellan suppleanterna blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

Olof Melin. Aug. Henricson. Herman Behm. J. Bromée.

På framställning af herr talmannen beslöts, att det nu upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna, äfvensom att bankoutskottet skulle genom protokollsutdrag anmodas att om valen låta underrätta ej mindre de valde än äfven fullmäktige i riksbanken samt vederbörande afdelningskontors styrelser.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 11 och 13 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 11 och 13 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

*Angående
tredje hufvud-
titelns ordi-
narie anslag.*

Punkten 1.

Herr Ljungberg: Det är en ganska ansenlig tillökning i konsulsstaten, som i år föreslagits; den uppgår till mer än 100,000 kronor. Och om man också icke har något emot detta anslag i sig själf, emedan det har till ändamål att aflyfta en dryg börda från sjöfarten, torde man likväl kunna hysa betänkligheter i afseende å sättet för denna förändrings vidtagande. Detta beslöts nämligen af Kungl. Maj:t den 10 oktober förlidet år utan Riksdagens hörande, och det hade varit önskvärdt, att statsutskottet begagnat detta tillfälle, då en så stor utgift skall beslutas, att framhålla det billiga och man kan säga nödvändiga uti att, när förändringar på det unionella området ifrågasättas, de måtte underkastas Riksdagens pröfning och godkännande. Norska stortinget har redan beslutit i denna fråga, men hos oss är det blott Kungl. Maj:t, som beslutat konsulatutgifternas af-

skaffande, vi få visserligen votera om *anslaget*, men icke pröfva det *principiella* i frågan.

Går man vidare i denna budget, stöter man på ett anslag af 20,000 kronor till *hemliga utgifter*. Som man vet, hafva norrmännen för några år sedan undandragit sig att bidraga till detta anslag på den grund att de icke hade tillfälle att kontrollera det, ehuru det var dem mycket väl bekant, att Kungl. Maj:t själf utöfvade kontrollen. Det synes mig kunna vara på tiden, att man erbjöde dem den revision, som de säga sig åstunda; det skulle kanske icke vara så angenämt för dem att tillsätta en revisor att jämte Konungen granska dessa utgifter. Men hade de fått ett sådant erbjudande, finge de betala, och afsloge de, måste de söka sig en annan förevändning.

Innan jag går ifrån den konsulära budgeten, skulle jag vilja fästa uppmärksamheten på en sak, som är af ofantlig vikt, men som icke blifvit såsom sådan behandlad af den nya unionskommittén. Som herrarne veta, hade den till uppgift två saker, den ena var det yttre konsulatväsendet, den andra, om jag så får säga, det inre, d. v. s. tillvaratagandet af svenskars och norrmäns intressen i hvardera landet. Den senare frågan blef tämligen lättvindigt behandlad; den kom i skuggan af den andra stora frågan, och kommittén stannade vid det resultatet, att det var just ingenting att göra. Hon inskränkte sig till att föreslå, att förhandlingar skulle öppnas mellan myndigheterna i Sverige och Norge angående understöd åt sjömän. Men saken är mycket mera omfattande. Det har länge anförts stora och bittra klagomål öfver det sätt, hvarpå svenskar behandlas i Norge. Norrmännen går det just ingen nöd på här i landet; först och främst äro vi, som bekant, ett beskedligt folk, som icke gärna göra någon främling något för när, och för det andra hafva de sin statsrådsafdelning här att gå till. Annat är förhållandet i Norge. Våra myndigheter, som blifvit tillfrågade, hafva allmänligen sagt, att de icke funnit några olägenheter af det nuvarande tillståndet och hafva därför icke funnit något vara att göra. Jag har emellertid fått mig meddelade åtskilliga omständigheter och erfarenheter, som visa, att man icke bör taga saken alldeles så lätt. En svensk arbetare t. ex. klagar, att då svenska arbetare i Norge anträffas ensamme, öfverfallas och misshandlas de, utan att våldsverkaren straffas. Tolf jordbruksarbetare från Skåne, som voro omtyckta af sina husbönder, kunde ej uthärda de skällsord och otidigheter jämte hugg och slag, hvarmed de ständigt undfågnades af de norska arbetarne, utan måste fara hem. »Ingen i Sverige», sade de, »kan tänka sig, hvilket vildt, fanatiskt hat till svenskarne, som nu gripit den norska landtbefolkningen.» Sådana berättelser förekomma ganska många. Några svenska arbetare hade under löfte om god betalning lockats till Norge af ett par entreprenadförmor; då de kommo fram, erbjödos de emellertid så dåliga villkor, att de ville gå sin väg, men då blefvo de insatta i fängelse och fingo betala 40 kronor hvar, innan de släpptes ut, hvar-

Angående
tredje hufvud-
titelns ordi-
narie anslag.
(Forts.)

Angående
tredje hufvud-
titelns ordi-
narie anslag.
(Forts.)

efter de affördes till gränsen. De flesta af oss torde minnas en tilldragelse, som, vid jämförelse med förhållandena i Norge, är karaktäristisk för vårt humana sätt att umgås med främmande nationer. Vid 1897 års utställning kommo nämligen ett par folktåg från Norge hit till Stockholm; de hyllades med musik och tal och bereddes allt möjligt tillfälle till billiga logis och lätthet att bese stadens sevärdheter. Vid samma tid blefvo i Norge några svenska tegelbruksarbetare kullkastade, slagna och trampade på brösten och måste för att få behålla lif och lemmar begifva sig därifrån. En korrespondent från Norge till en svensk tidning säger, att »i intet land i världen stå svenska arbetare så skyddslösa som i det s. k. broderlandet; här finnas hvarken sändebud, konsulter eller präster, som kunna taga sig af deras sak». Jag anför detta därför att kommittén förklarar, att man icke funnit några olägenheter af det närvarande tillståndet och därför icke velat ifrågasätta någon anordning för tillvaratagande af svenskers och norrmäns ömsesidiga intressen. Det bör då icke vara utan vikt, att upplysningar om sådana olägenheter komma fram, om möjligtvis därigenom någon förbättring i tillståndet skulle kunna vinnas. Jag skulle för min del icke vilja förorda anställande af svenska och norska konsulter i de särskilda länderna, först och främst därför att det blefve en dyrbar affär och för det andra, emedan det blefve blott i sjöstäderna konsulter komme att finnas. Men man har ett annat sätt, nämligen att föreskrifter utfärdades, som ålade de administrativa myndigheterna, såsom länsstyrelser, fogdar och länsmän, att taga sig an de förfördelade och undersöka behörigheten af deras klagomål. Detta tror jag blefve det billigaste och kanske äfven det ändamålsenligaste sättet att hjälpa dem.

Det talas mycket om konsulter i utlandet, men det är icke nog med att hafva konsulter, de måste äfven göra sin plikt. I detta afseende hafva tid efter annan bittra klagomål öfver ogenhet och liknödhet anförts mot en norskfödd konsul i Hamburg, som särskildt utmärkt sig vid ett tillfälle, som jag icke behöfver närmare relatera, då en ung ärbar kvinna blef häktad och fick sitta i polisarresten 17 timmar utan både föda och vatten. När hon blef utsläppt, skyndade hon till konsulen, där hon trodde sig få hjälp, men där hon i stället blef utsatt för nya förödmjukelser. Det ropades åt henne, när hon gråtfärdig ville aflägsna sig: stanna! ni stannar! »vi kunde ställa till mycket värre för er!» o. d. Följden var, att hon ingaf klagomål till utrikesministern här; detsamma gjorde äfven tyska fruntimmer, och det hölls ett indignationsmöte i Hamburg, hvarvid man uttryckte sin förtrytelse och förbittring öfver både polis och konsul. Vid allt detta synes vår utrikesminister icke hafva vidtagit någon annan åtgärd än att infordra en intetsägande förklaring af konsulen, hvarefter denne, på grund af klagomål från en svensk skeppare, erinrades att iakttaga sina anslagna timmar. Det är något förunderligt med denna efterlätenhet, när man jämför den med den stränghet och skyndsambet, med

hvilken utrikesministern bestraffar svenska ämbetsmäns förmenta förseelser, som gälla norrmän. Vi minnas, huru förhållandet var med generalkonsul Philipsson, som icke hade lämnat, såsom man ansåg, tillräckligt fullständiga upplysningar till en norsk agent, om hvilken han icke ens visste, att han var norrman, helst han framställt sina förfrågningar genom ett belgiskt konsulat. Och man vet äfven, huru grefve Taube, vår minister i Berlin, fick höra af vår utrikesminister, att han »bestämdt ogillade» hans beteende att vid ett högtidligt tillfälle uthänga en unionsmärkt norsk flagga på sitt hotell jämte den svenska, »ty», sade utrikesministern, »det skulle hafva varit en norsk ren flagga». Nu är likväl förhållandet, att själfva den norska flagg-lagen innehåller, att den nya flaggan »skall användas på handelsfartyg, när de i utländsk hamn önska erhålla beskydd och bistånd af gesandter och konsulter, äfvensom på norska statens byggnader». Men intetdera var här fallet, och det hade varit så mycket mera olämpligt och för Sverige obehagligt, om ministern i Berlin användt en ren flagga jämte den unionsmärkta, som det var vid ett tillfälle, då Österrikes kejsare reste genom Berlin, och man vet, att kejsar Frans Josef håller mycket strängt på Österrike-Ungerns enhet inför utlandet, och detta särskildt hvad flaggan beträffar. Jag fruktar, att om han och hans svit fått se en ren flagga jämte en unionsmärkt, hade de fått sig ett godt skratt på vår unions bekostnad. Således var det kanske icke så klandervärdt hvad vår minister i Berlin gjorde eller låtit göra.

Under en lång följd af år har nationen betraktat utrikesdepartementet såsom sitt egentliga, att icke säga enda, stöd mot angrepp från Norge och andra länder. Denna illusion har nu försvunnit; och om utrikesministern låter begagna sig, såsom förut vid ett tillfälle skett, till att i utlandet befrämja den norska separatismen eller om han låter det nya s. k. »departementet för utrikes ärenden» i Kristiania växa upp obehindradt, så att det till slut blir rivaliserande med vårt egentliga unionella utrikesdepartement och kanske intrigerande med främmande makter, då måste fosterlandsvännen fråga sig, om icke någon gräns kan sättas för detta slapphetssystem, och om icke ett departement, som så föga motsvarar sitt ändamål, borde undergå en *reorganisation från ofvan och allt igenom?*

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: I auledning af det anförande, kammaren nyss afhört, anhåller jag att vid ett par punkter uti detsamma, där sakförhållanden, som angå det departement jag har äran förestå, blifvit berörda, få göra vissa erinringar.

Först och främst ber jag då att få lämna den upplysning, att det är så långt ifrån, att Kungl. Maj:t icke sökt Riksdagens medverkan i afseende å nedsättning af konsulatsgifterna, att tvärtom Riksdagen fattat sitt beslut därom med anledning af en kunglig proposition. Detta skedde, innan jag hade tillträdtt min nuvarande befattning; men

Angående tredje hufvudtitelns ordinarie anslag.
(Forts.)

Angående
tredje hufvud-
titekns ordi-
narie anslag.
(Forts.)

helt naturligt måste för mitt handlingssätt och mina råd till Konungen vara bestämmande, hvad Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen till antagande icke blott en, utan förnyade gånger. Det var tydligt, att beslutet från Riksdagens sida gick ut på att söka bereda vår sjöfartsnäring väsentliga lättnader och i hvarje fall den lättnad, som ett afskaffande af eller en betydligare reduktion i konsulatavgifterna kunde medföra.

År efter år har sålunda Riksdagen beviljat ett anslag för att till rederierna återbetala en del af de afgifter, hvilka i utlandet blifvit för deras fartyg erlagda till konsulerna. Restitutionsbeloppet var begränsadt till $\frac{1}{5}$ af afgifterna.

Vid den undersökning, som jag ansåg mig böra företaga, visade det sig efter en ytterst sorgfällig utredning, att bibehållandet af den återstående femtedelen af afgiften skulle vålla högst betydliga olägenheter. Detta var äfven, såsom af de föreliggande handlingarna kan inhämtas, kommerskollegiets åsikt. Att sådant måste väsentligt inverka på Kungl. Maj:ts senaste beslut i frågan, var väl helt naturligt.

Det framhölls af kollegium, huru ytterst tidsödande och besvärlig den kontroll varit, som måste utövas för restitutionen af de fyra femtedelarna. Då undersökningen vidare ådagalade, att man kunde företaga en reduktion af jämväl den återstående femtedelen, utan att statsverket betungades af ytterligare utgifter, hvilket också torde med full klarhet framgå af de handlingar, som funnits tillgängliga för statsutskottet och kamrarna, syntes mig icke längre böra förefinnas någon tvekan att tillråda afgifternas fullständiga afskaffande, och jag vill hoppas, att detta, i öfverensstämmelse med utskottets enhälliga tillstyrkan, äfven må blifva Riksdagens beslut.

Den föregående talaren omtalade en anmärkning, som riktats mot generalkonsuln i Hamburg. Härmed förhåller det sig så, att ministern för utrikes ärendena visserligen icke inskränkt sig till att »infordra en intetsägande förklaring», utan han har sökt, så vidt möjligt, att sorgfälligt utreda sakförhållandet och de närmare omständigheter, hvilka hade föranlett de af talaren omförmälda klagomålen. Denna utredning ledde till det resultat, att — med undantag för några mera oviktiga punkter, som icke kunde fullt konstateras, enär påståenden stodo emot påståenden — jag för min del måste förklara, att generalkonsuln under för handen varande förhållanden ej kunde gå till väga på annat sätt än han gjorde. Han sökte förmå den omtalade personen — och han lofvade det äfven — att låta sig åtföljas af en konsulattjänsteman för att hos den myndighet, som förgått sig mot henne, fordra och skaffa sig upprättelse. Hon föredrog emellertid i sista ögonblicket att icke göra det, utan vände sig i dess ställe till andra personer. Häraf föranleddes omständigheter, hvilka säkerligen för henne voro ganska pinsamma. Sådant kunde emellertid med all säkerhet hafva undvikits, om hon följt konsulns råd och sitt eget gifna

löfte. Vidare inblandades i denna fråga, att en förening i Hamburg inbjöd till det af den föregående talaren omnämnda offentliga sammanträdet. Man hade den taktlösheten uppfordra generalkonsuln att tillstådeskomma, i uppenbar afsikt att låta honom personligen afhöra det klander, som skulle mot honom framställas. Att en de för- enade rikenas ämbetman icke hörsammade denna anmaning, därutinnan handlade han, enligt min uppfattning, fullständigt riktigt — hans ovillkorliga plikt ålade honom att *icke* efterkomma anmaningen.

Angående tredje hufvud- titelns ord- narie anslag.
(Forts.)

Talaren berörde äfven förhållanden, hvilka för närvarande äro föremål för öfverläggningar mellan Konungens svenska och norska rådgifvare. Uti dessa förhandlingar ingår frågan om det åt kommit- tén uppdragna värfvet att tillse och undersöka, huruvida en anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge och normäns i Sverige kunde anses erforderliga. Talaren framförde åtskilligt, hvilket varit för kommittén liksom för regeringen fullständigt obekant, och jag måste beklaga, att hans anmärkningar framkommit i en form, som gör det omöjligt att tillmäta dem den betydelse, de till äfventyrs kun- nat hafva, därest de varit understödda af, jag vill icke säga fullt ju- ridiskt bindande bevis, men åtminstone klart angifna sakförhållanden. Är talaren i tillfälle att framlägga sådana, är tiden ingalunda försutten, i händelse hans uppgifter skulle visa sig vara af beskaffenhet att böra föranleda till något. Tills vidare måste jag lämna hans klagomål i den delen fullständigt ur räkningen.

Den mot mig personligen riktade insinuationen om bristande opartiskhet skall jag lämna utan svar, troende mig med full tillförsikt kunna lämna åt kammaren att därom fälla sitt omdöme.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskot- tet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället $1\frac{3}{4}$ mantal Ålsta n:is 3 och 5 i Örebro län;

n:o 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra kompaniskrifvarebostället Råda n:o 1 Nedergården i Östergötlands län hörande lägenhet;

n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af lägenheter och tomtplatser å förra majorsbostället $1\frac{5}{8}$ mantal Hässleby n:o 1 med Olofstorp i Hessleby socken af Jönköpings län;

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Kungl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar m. m.;

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra häradsskrifvarebostället Hofby n:o 2 i Kristianstads län hörande lägenhet;

n:o 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Umeå stad af en del utaf den statens järnvägar tillhöriga mark vid Umeå järnvägsstation;

n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skomakaren Claes Otto Andersson från Motala;

n:o 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter hemmansägaren Johannes Jonasson från Sannebo i Älfsborgs län;

n:o 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ägo-byte emellan kronan och Landskrona stad;

n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af en del utaf förra bergshauptmansbostället Väsby i Västmanlands län; och

n:o 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från kronoparken Bjurfors underlydande hemmanen Stora och Lilla Åvesta i Kopparbergs län;

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Om åtgärder
med anledning
af höjda tull-
satser i vissa
främmande
länder.*

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 11 och 13 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 4, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om åtgärder, som kunna för-anledas af beslutade tullförhöjningar i främmande länder.

Herr Walldén: Ehuru slutklämman i utskottets föreliggande betänkande måhända kunnat vara affattad på ett sätt, som mera fallit, att jag så må säga, inom motionens ram och varit mindre vidtstvåvande och obestämdt, skall jag i allt fall icke göra någon anmärkning mot denna kläm, som blifvit af utskottet enhälligt tillstyrkt, ty jag tror, att, i synnerhet sedan frågan blifvit föremål för Riksdagens pröfning, det är af en viss vikt, att Riksdagen gör ett uttalande i denna för flera af våra exportnäringar ganska viktiga angelägenhet. Men då jag således för min del är beredd att deltaga i det beslut, som jag förmodar kammaren kommer att fatta om antagande af den framlagda klämman, kan jag dock icke gå med på den af utskottets majoritet gjorda motiveringen. Ty utom det att denna synes mig i vissa delar gå tämligen på sidan om själfva saken, gå längre, än hvad motionen föranleder till, innehåller den några uttalanden så dunkla, att för mig åtminstone hvarken deras innebörd eller deras räckvidd stå fullt klara, lika litet som jag förmår öfverskåda deras konsekvenser, för hvilka jag därför äfven hyser, jag måste bekänna det, en viss fruktan.

Om åtgärder med anledning af höjda tullsatser i vissa främmande länder.
(Forts.)

Om man sammanställer hvad utskottet öfverst på sid. 4 i betänkandet yttrar om våra nu gällande tullsatsers oförmåga att skydda landets näringar mot det befarade produktionsöfverskottet i andra länder än Tyskland med hvad som längre ned på samma sida säges angående vissa våra näringars understödjande i konkurrensen med utlandet, vill det förefalla mig, som om härur framlyste en önskan att, oberoende af traktatsfrågor, få till stånd en mera omfattande revision af vår tulltaxa i syfte af en allmän förhöjning af nu gällande tullsatsers. Jag har mig icke bekant, huruvida en dylik åstundan kan vara mera allmän hos vårt folk, men hvad åtminstone lifsmedelstullarna angår, tillåter jag mig att betvifla det, och det torde ursäktas mig, om jag icke kan vara med om ett uttalande, ur hvilket sådana konsekvenser som de antydda möjligen skulle kunna härledas.

Nu skulle man visserligen kunna vänta, att, då jag för min del icke kan gilla motiveringen, sådan den af utskottet affattats, jag skulle framlägga förslag till en annan för mig mera tillfredsställande motivering; men det må tillgifvas mig, om jag inför den enighet, hvarmed utskottets motivering blifvit af denna kammars utskottsledamöter omfattad, anser ett sådant försök af mig fullständigt ändamålslost. Jag inskränker mig därför till att få till protokollet antecknad, att, då jag deltagit i beslutet om utskottets kläm, jag reserverat mig mot dess motivering.

Herr Cavalli: Det kunde måhända synas öfverflödigt, att jag här å utskottets vägnar yttrar mig, då den siste talaren icke framställt något yrkande, utan endast önskat få sin personliga mening antecknad till protokollet, men jag begärde ordet redan under förra delen af hans yttrande, då han gjorde ett uttalande, som var ägnadt att

*Om åtgärder
med anledning
af höjda tull-
satser i vissa
främmande
länder.
(Forts.)*

väcka min synnerliga uppmärksamhet. Han hade hoppats, sade han, att bevillningsutskottets uttalande skulle hafva mera fällit inom motionens ram. Då talaren nu hänförde detta uttalande till själfva klämmen, så finner man, vid en jämförelse de båda klämmarna emellan, motionärernas och den, som utgör utskottets hemställan, att endast två ord skilja dem åt, med hvilka ord utskottet gjort en inskränkning i motionärernas förslag. Kan man då säga, att bevillningsutskottet gått utanför motionens ram? Icke, så vidt man ej vill i dessa ord inlägga någon annan betydelse, än den de enligt vanligt språkbruk äga.

Hvad nu den delen af talarens anförande, hvilken afsåg motiveringen, angår, lär det icke förvåna någon i denna kammare, att han och jag i den vägen icke äro ense, men jag vågar tro och uttala den förhoppning, att kammarens stora flertal skall finna, att utskottet med varsamhet handlagt denna fråga. Inom bevillningsutskottet äro de varpolitiska åskådningarnas, att jag så må säga, olika poler representerade, och man har detta oaktadt kommit till ett så godt som enhälligt resultat, icke endast i afseende å själfva slutet, utan i stort sedt äfven med hänsyn till motiveringen. Motiveringarna, de olika förslagen, som hafva framlagts, (minoritetens förslag har utdelats i kammaren), skilja sig därutinnan, att minoriteten vill öfverst på femte sidan utesluta en punkt, men det är svårt att förstå anledningen därtill, ty det är ett faktum, som icke kan bortresoneras, att man åsatt de nu gällande tullsatserna med hänsyn till de förhållanden icke blott inom vårt eget land, utan äfven i några grannländer, hvilka voro rådande vid tiden för samma tullsatsers tillkomst. Hvad åter den andra punkten i motiveringen angår, är ju klart, att man kan fila och vända på ett uttryck, och möjligt är, att det kunnat affattats bättre, än som skett. Man har stött sig, jag vet det allt för väl, på att utskottet hemställt om vidtagande af åtgärder för att underlätta exporten af svenska alster och desammas afsättning i utlandet, och man har sökt göra troligt, att bakom detta skulle ligga något, hvilket det kunde vara farligt att biträda. Det är klokt att vara försiktig, men att drifva försiktigheten därhän, att man är rädd för att uttrycka önskingar om vidtagande af åtgärder för underlättande af export utaf landets alster, det är att gå för långt. Förhållandena kunna gestalta sig så, att bevillningsutskottet på grund af kamrarnes olika beslut i fråga om motiveringen tvingas framlägga ett nytt förslag, och möjligt är, att just denna punkt blir föremål för omredigering, men i frågans nuvarande läge ber jag att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan såväl hvad själfva förslaget beträffar som den för det samma använda motiveringen.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutsrottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda memorial n:o 2, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 10 och 11 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af 15 § konkurslagen.

*Lagförslag
ang. ändrade
bestämmelser
rörande borge-
närers under-
rättande om
offentlig stäm-
ning i konkurs.*

Herr Hasselrot: Som kammaren behagade finna, har jag afgifvit en reservation emot utskottets hemställan och föreslagit en annan lydelse af stadgandet i fråga. I likhet med motionären och med utskottet har äfven jag den uppfattning, att en ändring af den nuvarande bestämmelsen bör äga rum, så att icke blott inländska, utan jämväl utländska borgenärer böra genom domarens eller domstolens försorg erhålla kallelse vid konkurs. Enligt vår nuvarande lag gäller bestämmelsen om kallelse endast inländska borgenärer, och det har då gått för sig stadga, att dessa kallelser skola utfärdas så tidigt, att de må kunna komma borgenärerna till handa minst en månad före inställelsedagen. Nu förhåller det sig så, som herrarne behagade erinra sig, att, då en person försättes i konkurs, inställelsedagen i regel utsättes till två månader, efter det beslutet fattades. Om en person själf begär sig i konkurs, så följer med ansökningen vanligen boupp-teckning och uppgift på borgenärerna, och det går under sådana fall lätt för sig att få kallelsebref utfärdade inom föreskrifven tid till borgenärerna. Emellertid inträffar det ju icke så sällan, att gäldenären emot sitt bestridande blir försatt i konkurs eller att en affärsman rymmer och domstolen på grund af vissa förhållanden försätter honom i konkurs, och då är det ju icke lika lätt som eljest att få uppgift om borgenärerna.

Det är icke sällsynt, att, då en vidlyftig affär skall redas ut och allt befinner sig i kaos — gäldenären kan ju vara borta eller icke intressera sig för att gå till handa med nödiga upplysningar —, en vecka eller bortåt 14 dagar kunna då förflyta, innan domaren kan få den erforderliga förteckningen på borgenärerna, efter hvilken kallelsebref skola utsändas. Det är då en relativt kort tid kvar, innan de skola komma borgenärerna tillhanda: en månad före inställelsedagen. Nu går det dock i regel för sig i vårt land — det är nämligen ytterst sällsynt, att postförhållandena äro så svåra, att det icke går för sig — och det går nog äfven för sig under normala förhållanden med utlandet, det vill säga då det gäller mellersta Europa, men skall eu borgenär underrättas, hvilken är bosatt i Egypten, San Francisco eller Kap etc., så är det ju gifvet, att han icke kan få underrättelsen minst en månad före inställelsedagen. Det synes mig därför icke vara lämp-

Lagförslag
ang. ändrade
bestämmelser
rörande borge-
närers under-
rättande om
offentlig stäm-
ning i konkurs.
(Forts.)

ligt och riktigt att i lagen införa en bestämmelse, om beträffande ut-
sändandet af kallelsebref synes ålägga domaren a skyldighet, som
ofta nog torde vara omöjlig att fullgöra.

Efter mitt förmenande vinner man hvad man åsyftar lika väl
därigenom, att domaren ålägges att skicka ut dessa kallelsebref, så fort
ske kan, och därigenom undgår man den olägenheten att hafva en
lagbestämmelse, som i vissa fall icke kan uppfyllas.

Nu finnes det emellertid i mitt lagförslag en mellanmening, som
har väckt uppmärksamhet och möjligen kan föranleda tvetydighet.
Jag har nämligen ifrågasatt, att sista punkten skulle lyda sålunda:
»jämväl kända utländska borgenärer, *hvilkas adress är uppgifven*, böra,
så fort ske kan, genom särskilda kallelsebref om stämningen under-
rättas.»

Denna mellanmening. »*hvilkas adress är uppgifven*», torde dock
kunna leda till missförstånd, då något sådant icke skulle fordras med
afseende å kända inländska borgenärer. Jag tror därför, att bestäm-
melsen vinner i tydlighet och reda, och att man ändå ernår, hvad man
åsyftar, om denna mellanmening strykes bort.

Mitt yrkande är alltså, att min reservation godkännes på så sätt,
att den sista punkten får följande lydelse: »jämväl kända utländska
borgenärer böra, så fort ske kan, genom särskilda kallelsebref om
stämningen underrättas.»

Herr Anderson, Axel Gustaf: Då önskvärdheten af en ändring
icke sättes i fråga, vill jag icke ingå på frågans realitet.

Hvad åter formen för ändringen beträffar, finge jag ju vara belå-
ten, äfven om den af lagutskottets högt ärade ordförande förordade
formuleringen antoges. Men jag föredrager utskottets med motionen
öfverensstämmande förslag.

Därigenom göres minsta rubbning i den nu gällande lagtexten,
och därigenom blifva de utländska borgenärerna i allo likställda med
de inländska, såsom de äro det enligt den tyska lagen.

Det skulle visserligen i undantagsfall kunna inträffa, att ett kal-
lelsebref icke inom den förutsatta tiden kunde framkomma till en
aflägset boende utländsk borgenär, men jag tror icke, att detta lägger
hinder i vägen för den föreslagna lydelsen. Sådant kan inträffa äfven
med bref till inländska borgenärer, och jag tror icke, att det skall vara
mycket lättare att beräkna framkomsten af ett bref till en aflägsen
svensk lappby än till en utomeuropeisk ort.

Då reservanten numera afstått från de inlagda orden: »*hvilkas
adress är uppgifven*», vill jag därom icke vidare yttra mig. Då jag
emellertid håller för troligt, att Andra Kammaren kommer att bifalla
utskottets förslag, ber jag att få yrka bifall till detsamma.

Herr Hedenstierna: Som af betänkanudet synes, har jag icke haft
tillfälle att deltaga i behandlingen af detta ärende inom utskottet, men

hade jag det gjort, skulle jag bestämdt ställt mig på samma sida som den ärade reservanten.

Det förefaller mig liksom honom högst besynnerligt, om vi här skulle antaga en lag, uti hvilken infördes en bestämmelse, som i mångt fall icke kunde efterlefas.

Denna olägenhet afhjälpes, om vi taga det förslag, som herr Hasselrot i sin reservation afgifvit med den modifikation, som han däruti själf nyss har föreslagit.

Jag yrkar därför bifall till herr Hasselrots förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande nu föredragna utlåtande yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Hasselrot*, att kammaren måtte antaga det förslag, som innefattades i hans vid utlåtandet fogade reservation med den af honom under öfverläggningen gjorda ändring, att i slutpunkten orden »hvilkas adress är uppgifven» uteslötes.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till herr Hasselrots yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservation med den af herr Hasselrot under öfverläggningen föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 33;

Nej — 64.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om tillägg till 35 § af förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.

*Lagförslag
ang. ändrade
bestämmelser
rörande borge-
närers under-
rättande om
offentlig stäm-
ning i konkurs.
(Forts.)*

*Ifrågasatt be-
stämme om
skolasgift för
barn från
främmande
kommun.*

Herr Nyström, Carl: Det är ju antagligt, att lagutskottets hemställan blir bifallen, då ingen reservation fogats till densamma, och friherre Alströmers motion kommer väl därför att falla. Jag kan dock icke tro, att därmed sista ordet är sagdt i denna fråga. På senaste tiden har nämligen tillkommit en sak, som knappast kunnat vara känd vare sig för motionären eller för lagutskottet, nämligen verkningarne af den nya lagen om barnavårdsnämnder, som utfärdades den 30 juni 1902. Med denna lag hafva tillkommit helt nya uppsättningar af barn, som blifva föremål för dylik utackordering, och om — såsom friherre Alströmer påpekat och egentligen icke heller lagutskottet motsagt — redan genom de nu pågående utackorderingarne orättvisa sker emot de kommuner, som omgifva de stora städerna, så ser det ut, som om dessa orättvisor nu skulle blifva ökade till antalet. Jag tror således för min del, att frågan, sedan erfarenhet vunnits om dessa tillkommande olägenheter, åter får upptagas. Till belysning af hvad jag nu sagt skall jag endast be att få omnämna, att öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor, såsom skäligt och riktigt var, konstituerat sig såsom barnavårdsnämnd, och vi hafva redan fått en ganska stark försmak af hvad komma skall i den vägen. Det är ju i själfva verket två olika klasser af barn, som tillkommit. Dels äro de barn, som äro föremål för vårt ingripande, icke med nödvändighet fattiga, och dels hafva barnavårdsnämnderna fått rättighet att skilja barn från föräldrar, hvilken befogenhet ej tillkommer fattigvårdsnämnderna. På grund af dessa två förhållanden, och särskildt det sista, tillkomma nu nya grupper af barn, som bäst kunna försörjas genom utackordering, och utackorderingar komma således att ske i ökad grad. Under sådana förhållanden och då jag är förvissad om, att detta kommer att medföra orättvisor, synes det mig nödvändigt, att frågan kommer att återupptagas, och jag hoppas därför, att motionären framdeles skall draga försorg härom, sedan vi vunnit ökad erfarenhet om den nya lagens verkningar.

Jag har nu intet yrkande att framställa.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

*Om ändrad
lagstiftning
ang. oäkta
barns arfs-
rätt.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 10 och 11 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående oäkta barns arfsrätt.

Herr Hasselrot: Enligt min uppfattning är vår närvarande lagstiftning rörande arfsrätten baserad på den grundsats, att denna rätt är en familjerätt, och jag tror denna grundsats vara riktig. För att arfsrätt skall tillkomma någon, bör han alltså enligt vår lag vara

medlem af den familj, från hvilken arvet härleder sig. Det oäkta barnet såsom sådant tillhör emellertid icke någon familj, och under sådana förhållanden har det ingen rätt till arf efter sina föräldrar eller deras fränder.

Detta kan synas vara ett hårdt tal, men det kan, så vidt jag förstår, icke hjälpas. Det finnes väl knappast någon i kammaren, som hyser varmare medkänsla än jag för den mycket svåra ställning, hvori de oäkta barnen ofta befinna sig. Men sådana beklagliga förhållanden finnas på många andra områden, såsom om barn födes vanskapligt, om dess föräldrar, ehuru gifta, äro ytterligt utarmade, eller om det tidigt, till följd af föräldrars död eller af annan anledning, blir aldeles lämnadt utan huld och skydd, hvilka beklagliga förhållanden dock icke kunna afhjälpas på lagstiftningens väg.

Den nuvarande lagbestämmelsen därom, att ett oäkta barn tillkommer en viss del af moderns kvarlätenskap, innebär, efter mitt förmenande, icke någon verklig arfsrätt, utan endast en förklädd testamentsrätt. Man utgår från den synpunkten, att modern i regel vill lämna sitt barn den kvarlätenskap, hon har, och för att undvika den svårighet, som mången gång upprättandet af ett formligt testamente kan erbjuda, har lagstiftaren anvisat henne den enkla utvägen att låta anteckna barnet i kyrkoboken såsom sitt, i och med hvilken förklaring det oäkta barnet hittills har kommit att få ärfva hälften emot äkta barn. Enligt den reservation, jag tillätit mig foga till utskottets utlåtande, skulle det oäkta barnet under sådana förhållanden få samma arfsrätt som äkta barn.

I detta fall är det moderns fria vilja, som är bestämmande; vill hon gifva sitt barn arfsrätt på detta enkla sätt, så kan hon göra det, vill hon det däremot icke, så får barnet icke någon arfsrätt. Detta är efter mitt förmenande den principiellt riktiga ståndpunkten.

Nu invänder man emellertid, att anteckningen i kyrkoboken icke har den effekt, som man därmed åsyftat, då modern i regel icke låter anteckna barnet som sitt och barnet sålunda mister all rätt till moderns kvarlätenskap. När denna fråga för tre år sedan var före i denna kammare, kunde jag dock lämna den upplysning, att, sedan år 1885 ett cirkulär utfärdats till prästerskapet med uppmaning att i alla dylika fall underrätta mödrar till oäkta barn om hvad de hade att iakttaga för att förskaffa sina barn arfsrätt, från ett stort antal pastorat i olika delar af landet för mig uppgifvits, att dylik anteckning i kyrkoboken i regel äger rum. Sedan dess har jag ytterligare härom tillfrågat flera präster i olika stift och fått den upplysning, att det endast är helt undantagsvis, som dylik anteckning icke sker.

Såsom jag redan nämnt, skulle enligt den af mig afgifna reservationen de oäkta barnen få del i moderns kvarlätenskap lika med andra barn, om och när modern låtit anteckna barnet i kyrkoboken såsom sitt, därvid jag utgått från den förutsättning, att modern säker-

Om ändrad lagstiftning ang. oäkta barns arfsrätt.

(Forts.)

Om ändrad
lagstiftning
ang. oäkta
barns arfs-
rätt.
(Forts.)

ligen hade alla sina barn lika kära och gärna skulle se, att de erhöle samma rätt till hennes kvarlåtenskap.

Gent emot den andre ärade reservantens förslag, att samma arfsrätt skulle inträda, därest modern bevisligen erkänt barnet såsom sitt, ber jag få upprepa hvad jag för tre år sedan här i kammaren anförde i samma fråga, nämligen att detta, äfven om det ju icke låter så farligt, dock verkligen är betänkligt. Principen är därmed absolut bruten. Får barnet anses hafva en naturlig rätt till arf och icke endast en rätt på grund af testamente eller därmed likartadt förklarande, och får barnet utan moderns uttryckliga begifvande begagna sig af denna rätt genom att bevisa sig vara barn till den och den modern, så vet jag icke, hvarför man skall stanna vid detta enda slag af bevis. Att modern erkänt barnet som sitt, är ett sätt att styrka förhållandet, men det kan äfven ske på flera andra sätt än detta. Och jag vet icke heller, hvarför man då skall vägra barnet rätt att få arf äfven efter fader. Skall barnet anses hafva en naturlig rätt till arf, synes det mig böra hafva lika naturlig rätt till arf efter fader som efter moder, om barnet kan bevisa sig vara barn till en viss fader. Går man alltså in på principen, att barnet bör hafva naturlig rätt till arf, lär man nog få taga konsekvenserna däraf, och det tviflar jag på, att denna kammare är beredd att göra.

Jag upprepar ännu en gång, att jag hyser en varm medkänsla med de oäkta barnens svåra ställning, ehuru jag af principiella grunder icke anser mig kunna gå längre, än min reservation afser. Jag tillåter mig alltså att till densamma yrka bifall.

Herr Afzelius: Det är en mycket gammal fråga, vi nu stå inför, det är också en mycket grannlaga fråga. Det är icke en juridisk fråga, det är en social fråga; det är en fråga, som icke får behandlas lättvindigt, efter någon sentimental känslöstämning, men som icke heller får bedömmas med fördom eller formalism.

Hvad gäller frågan? Den berör en stor klass af vårt folk. Komma herrarne i håg siffrorna? Utaf de barn, som årligen födas i Sverige, äro 15,000 oäkta, — en tiondedel af alla, som födas. Under de första åren är emellertid dödligheten ibland dessa barn oerhördt stor, så att proportionen bland den vuxna befolkningen icke är densamma, men i allt fall kunna vi nog säga, att det är bort emot 400,000 svenskar, som äro födda under detta bedröfliga tecken. Allt hvad man kan göra för de oäkta barnen har därför en vidtgående betydelse.

Hvad kan man då göra? Här ifrågasättes nu, att man skulle göra någonting sådant som att gifva de oäkta barnen arfsrätt, visserligen icke samma arfsrätt som de äkta barnen, men dock *någon* rätt till arf. Kunna vi det, böra vi det, det är frågan.

Ja visst, säger genast den, som ser saken ytligt. Det naturliga förhållandet mellan oäkta barn och deras föräldrar är ju precis det-

samma som mellan äkta barn och deras föräldrar. Det är ju obestridligt. Men det är helt andra hänsyn, som här äro bestämmande än det naturliga sambandet.

Hvilka hänsyn?

Det var en tid, då man trodde, att det var hänsyn till sedligheten. Dessa barn äro frukten af en osedlig förbindelse. Staten måste reagera emot osedligheten, den kan icke gifva dessa barn samma rätt, som den gifver de äkta; det vore ju att uppmuntra osedligheten. Denna uppfattning har haft sin tid och spelat en mycket stor roll; det var en tid, då man rent af gjorde dessa oäkta barn till samhällens parias, beröfvade dem alla slags rättigheter och rättsmöjligheter. Den tiden är lyckligvis förbi. Man har lärt sig inse, att det dock icke kan vara rättvist att straffa barnen för föräldrarnes fel. Och hvad syftet med denna lagstiftnings politik beträffar, att hämma osedligheten, att stödja sedligheten, har den, som herrarne alla veta, visat sig fullkomligt maktlös. Detta betraktelsesätt vill jag för min del icke tillmäta något afseende.

Men i viss mån besläktadt med detta betraktelsesätt är i själfva verket ett annat, som förtjänar så mycket mer afseende, det betraktelsesätt, för hvilket herr Hasselrot gjorde sig till tolk. Arfsrätten är en familjerätt. Familjen är arfsrättens grund. Familjen grundlägges endast genom en laglig förbindelse; alltså kan den oäkta icke vara medlem af familjen; det är därför också *omöjligt*, att den oäkta kan hafva någon arfsrätt.

Det ligger delvis mycken sanning i detta. För min del erkänner jag, att staten icke kan erkänna, att en familj grundlägges annat än genom en sedlig förbindelse. Staten skulle svika sig själf, om den medgäfvde ett afsteg från denna väg. Jag erkänner således, att de oäkta barnen icke kunna blifva likställda med de äkta, att de icke kunna erkännas som medlemmar af familjen. Så långt är jag med, af fullaste öfvertygelse.

Men är därmed bevisadt, hvad som skulle bevisas? Är därmed bevisadt, att det icke finnes någon som helst möjlig grund för arfsrätt utom just detta familjeband?

Om arfsrättens grund har man tvistat, kan man säga, sedan världens början. Därom tvistar man alltjämt, såsom herrarne veta; den ena konstruktionen aflöser den andra. Det kan ju icke vara min mening att draga denna tvist inför detta forum. För min del ber jag endast att, helt enkelt och i all blygsamhet, få säga, att jag visserligen erkänner familjebandet såsom giltig grund för arfsrätt, men att jag icke kan finna, att detta utesluter, att det kan finnas jämväl andra grunder för arfsrätt; och för min del anser jag den naturliga härstamningen också, under vissa förhållanden, under vissa förutsättningar och med viss inskränkning, kunna utgöra en giltig grund för arfsrätt. Lifvet är nu en gång ej sådant, att man kan konstruera det efter linjal. Det är mera kompliceradt än så. Där finnas be-

Om ändrad lagstiftning ang. oäkta barns arfsrätt.

(Forts.)

Om ändrad
lagstiftning
ang. oäkta
barns arfs-
rätt.
(Forts.)

rättigade intressen, som gå parallellt med hvarandra eller korsa hvarandra, och man får icke taga ett af dessa intressen under armarne så, att man kväfver alla andra. — Så äfven här.

Bevisa hvad ni nu sagt, säger någon, bevisa, att bredvid familjen det naturliga sambandet *kan* vara giltig grund för arfsrätt! Mina herrar, jag tror icke, att det lönar sig att här ingå på en sådan deduktion. Men jag skall göra något annat. Jag skall hänvisa därtill, att inom nästan hela den civiliserade världen finnes arfsrätt för oäkta barn i viss utsträckning erkänd. Den är ingalunda densamma som för de äkta barnen. Men en verklig *arfsrätt* för de oäkta barnen är erkänd i hela den civiliserade världen — jag tror icke, att jag därvid behöfver göra undantag för flera länder än för England och Sverige.

Jag skall icke trötta herrarne med något uppräknande. Jag vill endast nämna några länder. I våra grannländer Norge och Danmark är sedan lång tid tillbaka — hvad beträffar Danmark kan jag för ögonblicket ej uppgifva årtalet, men i Norge sedan temtio år — just den arfsrätt genomförd, som utskottet här proponerat, nämligen arfsrätt efter moder och modernefränder. Finland, vårt gamla land, som ännu har samma 1734 års lag som vi, stod på dennas ståndpunkt ända till år 1878. Då skedde emellertid en förändring så, att oäkta barn fingo arfsrätt utan sådana förutsättningar, som vi för närvarande hafva — d. v. s. utan anteckning i kyrkboken — eller dylika villkor. De fingo arfsrätt efter moder, men icke efter modernefränder, och arfsrätten inskränktes till hvad som icke utgör bröstarvinges laglott. Således dock ett steg utöfver hvad vi nu hafva. Men år 1900 ingick landtdagen — såvidt jag kunnat finna, utan någon meningsskiljaktighet — till kejsaren med begäran om en lagförändring, som, bland annat, skulle utsträcka denna arfsrätt till arf efter modernefränder. Jag kanske kan få nämna, att denna framställning utgick från prästeståndet. Den gillades, som sagdt, af hela landtdagen. Ytterligare vill jag blott nämna, att det största lagverk, som någon tid åstadkommit, det förnämsta både med afseende å det arbete, som därå nedlagts, och den ställning, det intager såsom medelpunkt i nutida rättsbildning — den nya tyska civillagen — har också accepterat denna arfsrätt, som lagutskottet föreslagit. Arfsrätt för oäkta barn fanns redan förut i Tyskland, men, som sagdt, den nya civillagen upptog arfsrätten alldeles så, som lagutskottet nu föreslagit — d. v. s. arfsrätt efter moder och modernefränder. Det heter där: »Das uneheliche Kind hat im Verhältnisse zu der Mutter die rechtliche Stellung eines ehelichen Kindes.»

Detta om detta. Med hvad jag sålunda yttrat har jag velat anföra ett sannolikhetsbevis för den uppfattning, jag uttryckte, eller att man kan och bör medgifva oäkta barn verklig arfsrätt. Det är en consensus gentium, jag anfört såsom bevis.

Ja, säger då herr Hasselrot: ni kan måhända ha rätt i er uppfattning. Ni må tänka hvad ni vill, andra folk må tänka hvad de

vilja, stifta hvilka lagar de vilja; stämmer det ej med *svensk* rättsuppfattning, skall och bör det ej heller komma in i svensk lag. Jag är fullkomligt ense med honom i detta. Om jag också hade makt därtill, ville jag ej stifta en lag — minst af allt på ett område som detta — om den ej bures upp af svensk sed och uppfattning. Detta är också för mig en nödvändig förutsättning. Grundsatsen må, från allmänt rättslig, djupare ståndpunkt sedt, vara hur riktig som helst, bäres den ej upp af svensk rättsuppfattning, bör den ej blifva svensk lag.

Om ändrad lagstiftning ang. oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

Frågan blir alltså denna: hvad är svensk rättsuppfattning i denna fråga?

Jo, säger herr Hasselrot, det är, att arfsrätten är en familjerätt, familjen finnes icke utan äktenskap, alltså är det icke berättigadt, att oäkta barn få arfva. Hvad skola de då få? Enligt 1734 års lag få de nödhjälpen af föräldrar eller fattigvården. *Vilja* föräldrar gifva dem något efter sig, så må de göra det genom testamente. 1866 års förordning medger en särskild form af testamente vid sidan af lagen. Modern låter i kyrkoboken anteckna barnet såsom sitt och gör på så sätt ett slags testamente. Sådan är svensk rättsuppfattning.

Jag ber då herrarne tillåta mig att närmare undersöka, huru härmed förhåller sig.

1734 års lag är nog så till vida klar, att den såsom regel stadgar: äkta barn äro de enda, som hafva arfsrätt. — Men hvad gör lagen därjämte? Den säger för det första, att en del förhållanden, som i själfva verket alls icke äro sedliga förhållanden, icke äro äktenskap, dock skola betraktas och rättsligen behandlas såsom äktenskap. Jag syftar på dessa för herrarne bekanta så kallade »ofullkomnade äktenskap», som utgöra en singularitet för svensk rätt, som icke annorstädes hafva någon motsvarighet. Det är lägersmål med fästekvinna, häfdande under äktenskapslöfte, kyrkotagning såsom fästekvinna efter barnsörden m. m. Detta är allt äktenskap! Ja, sedan man gjort detta till äktenskap, är det ju lätt att få barnen till äkta arfsberättigade barn. Men ytterligare gör lagen undantag, såsom herrarne erinra sig, i 8 kap. ärfdabalken: »aflar man barn i lönskaläge och tager sedan kvinnan till äkta, eller henne äktenskap tillsäger, men endera dör, förr än vigsel åkommer; då tage barnet arf som barn af laggift säng.» Och likaså erinra sig herrarne nog, att barn efter våldtäkt hafva äkta barns rätt. Icke står detta i samklang med den principiella ståndpunkt, från hvilken lagen utgår.

Hvad visar nu detta? Det visar, att lagen själf aldrig trott på sin egen regel: att arfsrätt finns blott för äkta barn — att den aldrig trott sig om att upprätthålla denna regel. Den var medveten om att regeln icke var riktig, den gjorde modifikationer. Men såsom regel fick den gälla. Och sedan regeln i detta skick var gifven, kunde lagen säga om de oäkta barnen, att de hafva ej annat att få af fader och moder än »nödortfigt föda och uppfostran, till dess de sig själfva

Om ändrad
lagstiftning
ang. oäkta
barns arfs-
rätt.
(Forts.)

nära kunna». Slutligen vänder man upp och ned på all konsekvens och rättvisa, så vidt jag kan förstå, då det säges: »dör det barn, som i lönskaläge födt är och lämnar arf efter sig, gånge därmed som om annat arf». D. v. s. föräldrarne, som barnen själfva icke kunna ärfva, de taga arf efter barnen; släktingar uppåt å fäderne- och moderne- sidan de taga arf efter barnet, fastän barnet icke äger rätt att ärfva dem. Det kanske förtjänar nämnas, att denna sats väckte motstånd redan, när lagen föredrogs vid 1731 års riksdag. Det gjordes då den anmärkningen: »emedan föräldrarne äro de, som synda, och i följd däraf förverka sin rätt till arf, men ej det oskyldiga barnet, så tyckas föräldrarne så mycket mindre böra ärfva sådana barn, som barnen efter denna lagen intet få ärfva föräldrarne». Anmärkningen afvisades, anomalien fick stå kvar och kvarstår ännu i dag efter 170 år. I Finland är den borta.

Jag beundrar för min del 1734 års lag, men jag måste säga: detta stycke af 1734 års lag är måhända det, som minst afpräglar en klar och konsekvent rättsåskådning.

En sådan rättsåskådning är icke hållbar, ett sundt rättstillstånd kan ej byggas på en så ihålig och själfmotsägande grund. Erfarenheten har ådagalagt det.

Anloppen började strax efter 1809. Under de gamla ständsriksdagarnes tid, mellan 1815 och 1865, kunna vi räkna elfva motioner i syfte att bereda oäkta barn arfsrätt; två gånger enade sig också Rikens ständer om att begära sådan arfsrätt, båda gångerna bestämd till arfsrätt efter moder, men med den inskränkning, att arfsrätten ej skulle ingå på de äkta barnens laglott. Den ena gången, år 1854 — det är således 50 år sedan — tillstyrktes detta förslag enhälligt af högsta domstolen, men Kungl. Maj:t vägrade sanktion. Kungl. Maj:t upprätthöll den gamla ståndpunkten: ingen arfsrätt, endast testamentsrätt. Andra gången gjordes anmärkningar mot förslaget i högsta domstolen, ehuru visserligen ej af alla ledamöterna, men af några. Kungl. Maj:t ställde sig åter på samma ståndpunkt, den ståndpunkt, som herr Hasselrot intar: ingen arfsrätt, men testamentsrätt. Så fingo vi 1866 års förordning, som ännu gäller. Genom denna bereddes modern tillfälle att göra ett slags testamente genom att låta anteckna barnet i kyrkoboken. I sådant fall får barnet del i hennes kvarlätenskap, till den del nämligen, som ej utgör bröstarfvinges laglott.

Är detta arfsrätt? Nej, säger herr Hasselrot, och därvidlag är jag fullt ense med honom. Är detta testamente? Ja, säger herr Hasselrot, det är ett kvasitestamente. Nej, säger jag: det är icke ett testamente. Det är en fiktion. Kvinnan tänker i det ögonblicket sällan på att förordna om sin kvarlätenskap, hon har icke alls den »animus testandi», som ju främst kräfvdes för ett testamente. När man behandlar det som ett testamente, är det en fiktion, ingenting annat.

Men att man drifvits till denna fiktion, har sin stora betydelse. Fiktionen är det sätt, hvarpå lagstiftaren lugnar sitt formella samvete.

Inför lifvets kraf finner han, att en invand rättsregel icke längre kan upprätthållas. Men att uppgifva den, ändra den — nej, därtill kan han icke besluta sig. Men man kan ju icke lämna saken alldeles å sido; man måste göra *något!* Hvad gör man då? Jo, man antager, att ett förhållande är något annat, än hvad det är — och så kan det inpassas under gamla regler, så äfven här. »Låtom oss antaga, att denna anteckning i kyrkboken är ett testamente» som man tänkt, så slippa vi ifrån den omöjliga arfsrätten, och barnen få dock något! Fiktionen var romarnes styrka. Man kan säga, att rättsutvecklingen där framgick genom fiktionen; man fingerade, att något var någonting annat, än det verkliga var; så passade den gamla regeln, lifvet fick sitt, men den gamla regeln var bevarad! Och äfven vi kunna den konsten.

Om ändrad lagstiftning ang. oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

Fiktionen är såsom sådan värdelös. Men den har dock sin stora betydelse: den utvisar, i hvilken riktning utvecklingen går fram. Denna fiktion innefattar i själfva verket ett erkännande — ett indirekt, motviligt erkännande — att det dock är önskligt och rätt, att oäkta barn få ärfva sin moder. Mer vill man ej erkänna, och mer behöfs ej heller för att beteckna hvar utvecklingens väg går. För min del anser jag det klara, odisputabla resultatet af rättsutvecklingen till närvarande stund vara: oäkta barn böra ha *arfsrätt* efter moder. Och — såsom herr Hasselrot riktigt sade — erkänna vi arfsrätt, så skall den naturligtvis också vara oberoende af hvarje slags viljeakt från moderns sida.

Den nuvarande ståndpunkten — den, som herr Hasselrot vill bevara — fordran att modern skall låta anteckna barnet i kyrkboken — har icke endast det felet, att den hvilar på en fiktion och sålunda lefver på en osanning. Det är oskyldigt nog, men denna anordning gör icke heller praktiskt den tjänst, som man borde fordra af den. Det händer, att kvinnan aldrig är i tillfälle att låta göra denna anteckning, huru gärna hon än ville bereda sitt barn denna arfsrätt. Det kan också hända, att anteckningen ej göres så, som den bör göras; trots herr Hasselrots försäkran, att efter 1885 års cirkulär allt är som det borde vara, tror jag motsatsen. Man kan icke begära af prästerskapet, att det skall hafva sinne för att precisera denna anteckning så, att, när det en gång gäller, den håller måttet. Jag har sett fall, då den icke hållit. Slutligen, och efter min mening det värsta af allt: om jag erkänner det berättigade i att barnet ärfrver modern, så är det naturligtvis alldeles orimligt att på samma gång fordra en viljeytring af kvinnan och sålunda hjälpa den *onaturliga* modern — henne, som ej vill göra hvad hon borde och skulle göra.

Fiktionen har gjort sin tjänst: att förbereda rättsutvecklingen. Låtom oss därför nu kasta bort den, låtom oss kasta bort kryckan och stå för oss själfva; låtom oss bekänna sanningen. Och sanningen är denna: *rätt till arf* finnes äfven för oäkta barn — hvilken och huru stor, därom kan man tvista — men verklig rätt till arf, oberoende af kvinnans åtgärd, vare sig att hon låter göra anteckning i

Om ändrad kyrkoboken eller att hon, såsom herr Andersson vill hafva det, »erkänner» barnet.

ang. oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

Nu säger man: — och det gör nog intryck på många — det där är farligt; det är farligt att gifva arfsrätt efter modern, det öppnar dörren för skandalen, för utpressningar och vexationer mot oskyldiga. Jag tror icke, att det är så farligt med den saken. Denna lagstiftningsakt skall ej gå till så, att man utan vidare sätter in denna slutsats i lagen, utan den skall fullständigas med andra föreskrifter. Det är klart, att om man erkänner denna arfsrätt efter moder, kan man ej lämna orubbadt 1778 års bref och tillåta modern att alldeles förhemliga sitt moderskap; det bör konstateras på något sätt, så att man framdeles kan hafva en handling att tillgå. Det bör konstateras på sådant sätt, att det visserligen icke skrikes ut på torg och gator, att det blir kunnigt för obehöriga, men dock så, att det verkligen blir tillförlitligare konstateradt. Detta är det ena. Därigenom kan man inskränka de sätt, hvarpå härstamningen får bevisas. Vidare kan man bestämma en preskriptionstid för arfstalan och således begränsa den till en viss kort tid. Begge dessa saker förutsätter jag för min del, då jag ansluter mig till denna åskädning; det antydes också i lagutskottets utlåtande.

Lagutskottet går nu ett steg längre. Det ger arfsrätt efter moder och modernefränder. Jag får för min del säga, att jag skulle kunnat stanna vid att gifva arfsrätt efter moder. Det är alltid ett steg i rätta riktningen, ett uttryckligt erkännande af den rätta grundsatsen, hvilket för mig är hufvudsaken. Men jag medger, att det är en principiell konsekvens i detta: att, när modern är arflåtare, hon också är arfledare. Jag erkänner vidare, att vi genom att taga modernefränderna med komma på samma plan som våra grannländer, Norge, Danmark och Tyskland. Naturligtvis får också därigenom rätten större praktisk betydelse, större värde för de oäkta barnen. Hvad som för mig varit afgörande, så att jag äfven i detta ansluter mig till lagutskottet, det är, att därigenom beredes arfsrätt åt det oäkta barnets syskon. Det mest upprörande i det nuvarande tillståndet är kanske, att, då af oäkta syskon, som lefvat tillsammans och arbetat och sträfvat ihop något, det ena går bort, arvet skall gå till släktingar i uppstigande led, hvilka den döde aldrig skulle kunnat få ärfva. Dessa syskon hade ej tänkt sig annat, än att det ena syskonet skulle ärfva det andra. Ja säger man då: de kunna ju hafva gjort testamente. Ja, man kan göra testamente, men, såsom vi veta, det händer, att det icke blir af. Och i fall som dessa är det förlåtligt.

Således: jag ansluter mig helt till lagutskottets ståndpunkt. Men nu kommer herr Hasselrot och säger, såsom nyss, tag då konsekvenserna; du är inne på det sluttande planet, du måste då gifva arfsrätt äfven efter fadern; och hvart tager det vägen?

Ja, hvart tager det vägen? Det är icke alls någon konsekvens. För det första frågar jag: är ej förhållandet mellan det oäkta barnet

och dess moder något helt annat och innerligare än mellan barnet och dess fader? Är det ej fysiologiskt — kan jag säga — på det sättet, och är det icke också så i lifvet? Är det ej i regeln modern, som får sörja för och lefva med barnet? Helt annat är förhållandet till fadern. Det är principiellt fullkomligt berättigadt att säga: arf efter moder, men ej efter fader. Men för öfrigt! Här kan man tala om praktiska olägenheter, praktiska hinder. Äfven jag har sinne för dem, där de verkligen finnas. Hvem som är moder, det kan fysiologiskt konstateras, men hvem som är fader, det kan — det veta vi alla — vara ganska dubiöst. Där komma vi lätt in på en bevisning, som tangerar chikanen, där kan man befara vexationer och utpressningsförsök. Det kan icke tillstädjas. Jag afvisar bestämdt den konsekvensen.

Jag skulle måhända hafva mer att säga i denna fråga, men jag har tagit herrarne tillräckligt länge i anspråk. Jag började med att säga, att frågan ej får bedömas efter känslöstämning, och jag hoppas också, att jag hållit mig därifrån fri. Men det finns en känsla, för hvilken lagstiftaren aldrig får vara främmande. Det är känslan af den naturliga rättvisan. Det är till den känslan, jag vädjar, då jag ber herrarne godkänna lagutskottets hemställan.

Grefve von Rosen: Efter herr Afzeli öfvertygande och väl-taliga anförande har jag ingenting annat att tillägga, än att jag ber att få fästa uppmärksamheten därpå, att Andra Kammaren redan antagit lagutskottets förslag oförändradt, och att ifall Första Kammarens beslut utfaller något olika mot Andra Kammarens, torde frågan komma att falla. Jag får därför instämma i det framställda yrkandet på bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Andersson, Gustaf: Äfven jag anser, att något bör göras i denna fråga, men jag vill ej gå så långt, som lagutskottet gjort. Därför har jag i min reservation upptagit det förslag, lagutskottet vid 1894 års riksdag framlade och som senast år 1900 antogs af denna kammare. Sedan dess tror jag icke, att något inträffat, som skulle göra, att Första Kammaren skulle ändra sin ståndpunkt i frågan, utan att Första Kammaren vill kvarstå vid sitt då fattade beslut. Lagutskottets ärade ordförande har i sin reservation framhållit, att ett oäkta barn skulle vara af modern antecknad i kyrkboken såsom hennes barn för att få arfsrätt efter modern lika med äkta barn. I vissa fall kan ju en sådan bestämmelse ej behöfva vara till hinders, men det förekommer fall, då det är omöjligt för modern att låta anteckna barnet i kyrkboken, och då skulle ju barnet gå miste om rätten till arf efter sin moder. Det kan ju hända, att modern dör vid barnets födelse, och då är det ju omöjligt för henne att uppfylla nämnda villkor för dess arfsrätt. En föregående talare har medgifvit, att oäkta barn icke kan blifva medlem af familjen. Utgår man

Om ändrad lagstiftning ang. oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

*Om ändrad
lagstiftning
ang. oäkta
barns arfs-
rätt.*

(Forts.)

därifrån, förefaller det mig besynnerligt, att oäkta barn skall få arfsrätt efter modernefränder. Om modern är död, skulle hennes oäkta barn då få taga arf efter hennes föräldrar. Det kunde hända, att dessa ej sett barnet, åtminstone ej betraktat det som medlem af familjen, ej hyst någon känsla för det, men ändå får det taga arf efter dem. Jag tycker, att detta vore i högsta grad orätt och skulle störa familjeförhållandena. För min del önskar jag blott, att något må göras; och hvarför jag afgifvit min reservation, är därför, att den sammanfaller med Första Kammarens beslut förra gången, och jag har förhoppning, att den äfven skall blifva kammarens beslut i dag.

På dessa grunder yrkar jag bifall till min reservation och afslag å utskottets hemställan.

Herr Hasselrot: Jag skall icke försöka bemöta det mycket briljanta och öfvertygande anförande, som nyss hölls af talaren på stockholmsbänken. Han och jag utgå från två alldeles skilda principer, och vi komma därför naturligtvis till olika resultat. Gent emot hvad han sade, att han ej vädjade till känslan, tillåter jag mig dock förklara, att man därom kan hafva olika uppfattning. Hela tiden hade jag känning af, att det egentligen var hjärtat hos oss, han ville åt. Nu finnes emellertid en inkonsekvens i förslaget, som hvarken af mig i mitt förra anförande eller af talaren å stockholmsbänken berördes. Hafva verkligen de oäkta barnen en naturlig rätt till arf efter moder och modernefränder, fattar jag ej, hvarför undantag skall göras för sådant barn, som är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led. Dessa barn äro väl lika oskyldiga som de andra, och jag har svårt att förstå, hvarför den omständigheten, att föräldrarne begått en förseelse, skall föranleda undantag i fråga om barnens rätt. Utgår man från, att barnen hafva en naturlig rätt, bör man taga konsekvenserna i ena som andra afseendet.

Gent emot talaren på södermanlandsbänken, som menade, att frågan skulle falla, om denna kammare fattade ett annat beslut än Andra Kammaren, får jag nämna, att detta alls icke är gifvet. Kamrarne fattade olika beslut i denna fråga år 1900, men det försöktes då en sammanjämkning, ehuru ej så långt gående som utskottets förslag. Om därför kammaren fattar sitt beslut i enlighet med min reservation, kan sammanjämkning äga rum, och frågan behöfver ej vara fallen. Naturligtvis blefve dock sammanjämningsförslaget mindre radikalt, än det talaren på stockholmsbänken nu förfäktat.

Herr Afzelius: Jag vill endast helt kort svara herr Hasselrot, som förebrädde mig en inkonsekvens. Den förebräelsen träffar mig icke. Jag uttalade ju, att i en sådan fråga som denna vill jag icke — äfven om jag kunde — påtvinga svenska folket den uppfattning, som jag för min personliga del kan hysa. Det är icke efter en princip, genomförd i sina konsekvenser, man i dessa fall skall lagstifta.

Så länge som jag tror, att det är stötande för svensk sed, svensk uppfattning att icke göra undantag för dessa dubbelt olyckliga barn, som han nämnde, så anser jag mig icke kunna stryka detta undantag. Härpå beror det och icke på någonting annat. Men det är ett tillräckligt skäl.

Om ändrad lagstiftning ang. oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

Herr Leman: Lagutskottets utlåtande har för en stund sedan på denna plats fått ett så utmärkt försvar, att det icke torde behövas något vidare från lagutskottets sida. Då jag icke desto mindre begärt ordet, är det därför, att jag skulle vilja påpeka, huru det går till i praktiken. Jag skall icke betunga kammaren med många exempel, utan vill endast relatera ett enda fall.

Några dagar, innan jag for upp till riksdagen, kom upp till mig en skollärare från en skogssocken i Halland och berättade följande: På 1860-talet hade en kvinna fått ett oäkta barn; fadren hade visserligen lofvat henne äktenskap, men detta var icke bevisligt, och han hade sedermera öfvergifvit henne. Hon erkände detta barn som sitt, dock icke så, att hon lät anteckna det såsom sitt i kyrkboken — 1866 års lag fanns för resten icke då — men barnet antecknades dock i kyrkboken såsom hennes oäkta barn. Barnet — det var en flicka — uppfostrades mycket väl och blef en duglig människa, som fick en god tjänst och förvärfvade en liten förmögenhet. Modern hade emellertid köpt en liten hemmanslott, hvarför flickan kom tillbaka och hjälpte modern att sköta egendomen. Modern blef sjuk och flickan gaf modern sina penningar, hvilka hon lade ned i egendomen, som flickan odlade upp, så att den blef en rätt god egendom. Så dör modern, i förvisning om att flickan skulle få hela hennes kvarlåtenskap. Men hvad händer? Alla människor visste, att flickan var hennes barn och att hon och flickan lefvat tillsammans såsom mor och dotter. Men modern var icke så bildad, att hon förstod att upprätta testamente; icke heller förstod hon sig på, att det skulle behövas någon särskild af henne anmäld anteckning i kyrkboken, för att dottern skulle vara berättigad till arf. Resultatet blef alltså, att dottern, hvilken bidragit att öka moderns förmögenhet, icke erhöll ett grand af moderns kvarlåtenskap, som däremot tillföll några aflägsna släktingar till modern, hvilka under hennes lifstid icke stått i ringaste förbindelse med henne.

Skall man låta en sådan lag fortfarande existera? Ja, säger man, men man kan ju göra testamente. Ja, det veta juristerna, men icke menige man: det har ännu icke ingått i allmänna rättsmedvetandet.

Varen förvissade, mina herrar, att om icke denna lagändring nu går igenom, så kommer förslaget därom tillbaka år efter år. Det är en humanitetsfråga, som man icke kan låta falla. Man kan icke låta den oskyldige lida för den skyldige.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

*Om ändrad
lagstiftning
ang. oäkta
barns arfs-
rätt.*
(Forts.)

Herr Andersson, Axel Gustaf: Då denna fråga behandlades inom lagutskottet, biträdde jag det kompromissförslag, som återfinnes i herr Gustaf Anderssons reservation och som öfverensstämmer med det skrifvelseförslag, som år 1900 godkändes af denna kammare. Men jag tillkännagaf därvid uttryckligen, att jag gjorde det endast af oportunitetsskäl, emedan jag antog, att denna kammare skulle kvarstå på den ståndpunkt, som kammaren förut intagit, och hellre ville vinna något än intet. Då utskottets beslut emellertid blef ett annat, vill jag nu ställa mig på utskottets sida.

Utskottets förslag öfverensstämmer med lagstiftningen i Tyskland, Danmark och Norge; och jag håller före, att vi äro mogna att taga ut steget lika långt, som man gjort i dessa länder.

Efter det sakrika och värtaliga anförande, som hållits af den högt ärade talaren på stockholmsbänken, behöfver jag nog icke vidare motivera min mening. Enligt naturens lagar få barnen tyvärr så ofta lida af följderna af föräldrarnes felsteg, att jag icke finner skäl, att lagstiftningen ökar bördan.

Jag ber att vördsamt få anhålla om bifall till lagutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed afslutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i herr Hasselrots vid utlåtandet afgifna reservation; och 3:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr Andersson, Gustaf, vid utlåtandet fogade reservation.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det under 2:o) här ofvan upptagna yrkande, uppsattes, justerades och antogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i herr Hasselrots vid utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 81;

Nej — 18.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, angående en väg-anläggning inom Norrbottens län mellan Arvidsjaurs kyrkostad och och Muskusset i Arvidsjaurs socken.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om försäkringsbolag samt till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket, och

2:o) angående försäkringsinspektionens organisation och verksamhet m. m.,

blefvo dessa propositioner, på därom framställda yrkanden, bordlagda.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående upplåtelse till Växjö hospital af mark från indragna hospitalshemmanet $\frac{3}{4}$ mantal Växjö hospitalsgård i Kronobergs län m. m.; och

2:o) angående anvisande af anslag för år 1904 till fortsättning af statsbanebyggnaden från Göteborg öfver Uddevalla till Skee.

Föredrogs och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, till lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar samt till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Om tillsättande af ett särskildt utskott.

Herr Hasselrot erhöll på begäran ordet och yttrade: Då anledning finnes att antaga, att lagutskottet med de i år till dess behandling inkommande ärenden får ett rätt tungt arbete, och därtill kommer, att för behandling af tre i dag till Riksdagen aflämnade propositioner erfordras särskild fackkunskap, tillåter jag mig föreslå, att ett särskildt utskott, bestående af 14 ledamöter, 7 från hvardera kammaren, måtte tillsättas för behandling af de kungl. propositionerna med förslag till lag om försäkringsbolag samt till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket, angående försäkringsinspektionens organisation och verksamhet m. m., samt med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken m. m., hvarjämte jag tillåter mig hemställa, att, för den händelse Riksdagen beslutar tillsättande af ett sådant särskildt utskott, kammaren måtte för sin del därtill utse 4 suppleanter från denna kammare.

På gjord proposition beslöt kammaren för sin del, att ett särskildt utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera kammaren, skulle tillsättas för behandling af Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om försäkringsbolag samt till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket;

2:o) angående försäkringsinspektionens organisation och verksamhet m. m.; samt

3:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken m. m.;

och skulle, jämlikt stadgandet i 37 § 1 mom. riksdagsordningen, Andra Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Första Kammaren.

Vidare beslöts, att, för den händelse kamrarne enades om tillsättande af ett särskildt utskott för nyssnämnda frågors behandling, för ledamöterna i detta utskott från Första Kammaren skulle väljas fyra suppleanter.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1,30 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.